

Животовська Г.Р Деревні рослини у самовідновленні екосистем на залізорудних відвалах Кривбасу / Г.Р Животовська В. Н. Савосько // Проблеми фундаментальної та прикладної екології, екологічної геології та раціонального природокористування: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Кривий Ріг, 19-21 березня 2009). – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2009. – С. 289-290.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ І ЕКОЛОГІЇ НАН
УКРАЇНИ**

КРИВОРІЗЬКИЙ БОТАНІЧНИЙ САД НАН УКРАЇНИ

КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ПРОБЛЕМИ ФУНДАМЕНТАЛЬНОЇ І
ПРИКЛАДНОЇ ЕКОЛОГІЇ,
ЕКОЛОГІЧНОЇ ГЕОЛОГІЇ
ТА РАЦІОНАЛЬНОГО
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

Матеріали

IV Міжнародної науково-практичної конференції

(Криворізький технічний університет, 19-21 березня 2009 р.)

Кривий Ріг
Видавничий дім
2009 р.

УДК 504 : 55 : 57 : 622

ББК 20.1 + 26.3

П78

ISBN 978-966-177-045-3

Проблеми фундаментальної і прикладної екології, екологічної геології та раціонального природокористування.

Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції.

Наведені матеріали доповідей конференції з проблем загальної, геологічної, біологічної, технологічної, технічної екології. Наведені дані можуть бути корисними для працівників наукових, навчальних, виробничих організацій, а також аспірантів і студентів відповідних спеціальностей.

Редакційна колегія

Головний редактор – Євтехов В.Д., докт. геол.-мінерал. наук, проф.

Члени редакційної колегії:

Бондаренко А.М., докт. мед. наук, доц.

Гнілуша Н.В., канд. пед. наук, доц.

Євтехов Є.В., канд. геол. наук, доц.

Зверковський В.М., докт. біол. наук проф.

Індутний В.В., докт. геол. наук, проф.

Мазур А.Ю., канд. біол. наук

Мальцева І.А., докт. біол. наук, проф.

Пирогов Б.І., докт. геол.-мінерал. наук, проф.

Плотников О.В., докт. геол. наук, проф.

Разкевич Ф.С., канд. техн. наук, доц.

Сметана Н.М., канд. біол. наук, доц.

Сметана О.М., канд. біол. наук, доц.

Трощенко В.М., докт. геол.-мінерал. наук, проф.

Шапар А.Г., член-кор. НАН України, докт. техн. наук, проф.

Секретаріат конференції

Сметана Н.А.,

Карпенко С.В.,

Філенко В.В.,

Маркевич О.І.,

Тіхлівець С.В.,

Котеленець Л.М.,

Нестеренко Т.П.

Всі тези друкуються в авторській редакції.

П78 Проблеми фундаментальної і прикладної екології, екологічної геології та раціонального природокористування. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції.

Кривий Ріг: Видавничий дім, 2009.– 406 с.

ISBN 978-966-177-045-3

© Криворізький технічний університет, 2009

менше 2,0 м) участка № 3 обуславлюють більше інтенсивне накоплення фітомас-
си травостоя (пределы колебания 34 – 172 г/м², середнє 93,00 г/м²).

Виконане глиноване часті хвостохранилища ш. «Гігант» (участок №1)
показало значительне вплив на проективне покриття і видове різноманітність
фітоценозу. Тому цілком закономірно максимальне кількість фітомаси.
За нашими даними на цьому участку біомаса травостоя коливається від 40 до 324 г/м²
(в середньому 107,30 г/м²).

Таким чином, на шахтних хвостохранилищах Кривбасу, виведених із
ситуації, відбувається самовідновлення рослинного покриву. Це про-
цес залежить від часу і субстрату. І може бути індикатором показання успіш-
ності відновлення антропогенно-зруйнованих земель

УДК 613.6

ЖИВОТОВСЬКА А.Р., САВОСЬКО В.М.

Криворізький державний педагогічний університет,
e-mail: savosko@list.ru

ДРЕВНІ РОСЛИНИ У САМОВІДНОВЛЕННІ ЕКОСИСТЕМ НА ЗАЛІЗОРУДНИХ ВІДВАЛАХ КРИВОРІЖЖЯ

Гірничорудна промисловість Криворіжжя внаслідок видобутку корисних ко-
палин зумовлює формування відвалів – місць складання порожніх та неконденцій-
них порід. Доведено, що відвали є джерелом постійного негативного впливу на
стан довкілля. Тому дуже актуально проведення їх біологічної рекультивациі з ви-
користанням деревних порід, які спонтанно зростають на залишених відвалах.

Мета роботи: дослідити флористичний склад спонтанної деревної рослиннос-
ті на залізорудних відвалах ВАТ «ЦГЗК»

Спонтанна дендрофлора досліджувалась під час експедиційних виїздів в ме-
жах відвалів №10, №5, №7, які знаходяться на південно-східній окраїні земельної
ділянки ВАТ Центральний Гірничий Збагачувальний Комбінат. В камеральних
умовах уточнювалась назва таксонів та його систематичне положення.

Аналіз отриманих даних показав, що флористичний склад деревних порід в
межах віддалених залізорудних відвалів нараховує 32 види, які відносяться до 27
родів та 16 родин.

Найбільше різноманіття деревних рослин виявлено на першій бермі відвалу
№ 10 (17 видів, 17 родів та 11 родин), та на першій бермі відвалу №7 (17 видів, 14
родів та 11 родин). Цей факт, на нашу думку обумовлюється найстаршим віком та
близькістю дачних ділянок, які є джерелом насіння. Найменше різноманіття дерев-
них рослин мало місце на другій бермі відвалу №10 (5 видів, 5 родів та 3 родини) та
на бермі 2а відвалу №7 (5 видів, 5 родів та 5 родин). За нашими міркуваннями це
ймовірно обумовлюється дією комплексів факторів - несприятливими екологічни-
ми умовами та обмеженою площею цих ділянок.

Серед таксонів деревних рослин найбільш поширеними є такі види як: Шип-
шина собача – *Rosa canina* L, Тополя пірамідальна – *Populus italica*, Тополя канад-
ська – *Populus deltoids* Marsh, Клен ясенелистий – *Acer negundo*, Береза повисла –
Betula pendula Свидина кров'яна - *Swida sanguinea*(L). Середньо поширені таксони
це: Акація біла - *Robinia pseudoacacia*, Горіх грецький – *Juglans regia*, Абрикос зви-
чайний – *Armenica vulgaris* Lam, Вишня звичайна – *Cerasus vulgaris* Mill, Глід укра-
їнський – *Crataegus ucrainica*, Яблуна домашня – *Malus domestica* Bur, Горобина
звичайна – *Sorbus aucuparia*, Вяз гладкий – *Ulmus lacvis*, Вяз граболистий – *Ulmus*
carpinifolia Rupp, Тополя сіривата – *P×Canescens* (Ait) Smith. Мало поширеними є:
Шовковиця чорна – *Morus nigra*, Скумпія звичайна – *Cotinus Coggygria* Scop, Ай-

лант найвищий – *Ailanthus altissima* (Mill) Swingle, Липа серце листа – *Tilia cordata*, Дуб звичайний – *Quercus robur*, Виноград справжній – *Vitis vinifera* L, Дикий виноград п'ятилисточковий - *Parthenocissus Planch quinquefolia* (L), Ожина звичайна – *Rubus caesius*, Персик звичайний - *Persica Vulgaris* Mill, Слива домашня – *Prunus domestica*, Груша звичайна – *Pyrus communis* L, Вишня магалебська – *Cerasus pinnatifida* L, Ясень звичайний – *Fraxinus excelsior* L, Обліпіха крушино видна – *Hippocrepis emerus* L.

Цікавою знахідкою на нашу думку є поява в складі спонтанної дендрофлори таких видів: Береза повисла – *Betula pendula*, Горобина звичайна – *Sorbus aucuparia*, Дуб звичайний - *Quercus robur*, Айлант найвищий – *Ailanthus altissima* (Mill) Swingle.

У флористичному складі деревних рослин переважають родини які репрезентовані лише одним видом. В окремих випадках в родинях нараховуються лише роди (родина Маслинокві - рід Маслинка - *Elaeagnus*, і рід Обліпіха - *Hippocrepis*, також родина Виноградні - рід Дикий виноград - *Parthenocissus Planch*, і рід Виноградні – *Vitis*. Як виняток є родина Розові, яка нараховує 10 родів (*Abutilon*, *Artemisia*, *Viola*, *Cerasus*, *Gleditsia*, *Malus*, *Pyrus*, *Rosa*, *Sorbus*, *Rubus*, *Prunus*).

Таким чином, в складі спонтанної дендрофлори залізорудних відвалів зустрічається 32 види, 27 родів, 16 родин

УДК 504

КОЛОМІЙЧУК В.П., АБКАДИРОВА Е.Ш.

Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б.Хмельницького
e-mail: vkolomiychuk@ukr.net

БОТАНІЧНА І ЛАНДШАФТНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОЕКТОВАНОГО ЛАНДШАФТНОГО ЗАКАЗНИКА «АРАБАТСЬКИЙ СТЕП»

В Україні і в світі в цілому представленість ландшафтів, подібних до Арабатської стрілки, дуже незначна, а їх унікальність пов'язана з особливостями утворення, функціонування і розвитку. Разом з тим, в останні роки спостерігається негативна тенденція знищення рослинності приморських територій внаслідок розвитку рекреаційної забудови та стихійного відпочинку. У зв'язку з цим доцільно і необхідно здійснювати комплексну охорону таких територій з метою збереження і відтворення унікальних ландшафтних комплексів, які деградують під впливом людської діяльності.

Експедиційні виїзди, здійснені вченими-співробітниками ПП «Центр екологічного управління» та МДПУ по території Арабатської стрілки у травні і вересні 2008 р., у межах Херсонської області показали, що ще існують у відносно збереженому стані ділянки, які репрезентують природний стан ландшафтного і біологічного різноманіття літоральних ландшафтів. Однак інтенсивна антропогенна діяльність (збудова, оранка окремих ділянок, випас, стихійний відпочинок, пали), яка здійснюється на косі, є загрозовою для збереження різноманіття цих територій. Однією з таких ділянок є територія між б/в „Валок” та Стрілковським газовим господарством з природним рослинним покривом на площі не менше 750 га.

Арабатська стрілка – піщана коса на заході Азовського моря, яка відокремлює від моря затоку Сиваш [1,12]. На півночі Тонкою (Геніческою) протокою відокремлюється від материка. Має вигляд вузького (від 270 м до 7 км), низького і довгого (біля 112 км) півострова або коси, яка відокремлює Сиваш від Азовського моря. Південно-східна частина стрілки довжиною до 65 км входить до складу Крим-